

Työn ja työkuultuurin muutos

VTT

Timo Aro

1.2.2010

Sisältö

I. Toimintaympäristön jatkuva muutos

II. Uusi työkuulttuuri?

III. Työ ja tulevaisuus

I Toimintaympäristön jatkuva muutos

Toimintaympäristömme on ollut ja on jatkuvassa liikkeessä...

Lordi Kelvin epäili 1800-luvun lopussa, että ilmaa raskaammat lentävät koneet ovat mahdottomia.

IBM:n hallituksen puheenjohtaja Thomas Watson ennusti omana aikanaan maailmantalouden tarvitsevan suunnilleen viisi tietokonetta.

Seuraavan parin vuosikymmenen aikana tapahtuu enemmän teknologisia muutoksia kuin aikaisemman historian aikana. Arvioiden mukaan 80 % kaikesta teknologiasta korvautuu uudella seuraavan vuosikymmenen aikana

Maailmanlaajuisen tulevaisuusseuran puheenjohtaja Ken Olsson väitti vuonna 1977, ettei ole mitään perusteita edes ajatella, että yksilöillä ja kotitalouksilla olisi tulevaisuudessa tietokoneita

Yhdysvaltain työministeriö oli vuonna 1929 sitä mieltä, että vuodesta 1930 tulee loistava työllisyysvuosi

Uusimpien työelämän taitojen puoliintumisaika on enää 3,5 vuotta.

The Internet? Bah! (pääotsikko Newsweek -lehdessä vuonna 1995)

Warner Brothers -yhtiön Harry Warner epäili 1920-luvulla vahvasti äänielokuvan kaupallisia mahdollisuuksia.

Ympyrän neliöimistä?

Globalisaatio

+

Teknologia

+

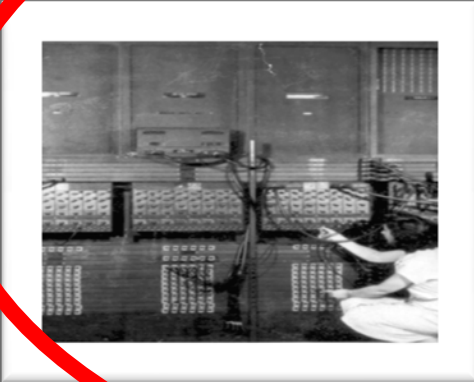
Ikääntyminen =

VAKAAT JA PYSYVÄT TYÖMARKKINAT?

Kun kaikki vaikuttaa kaikkeen...

Teknologia

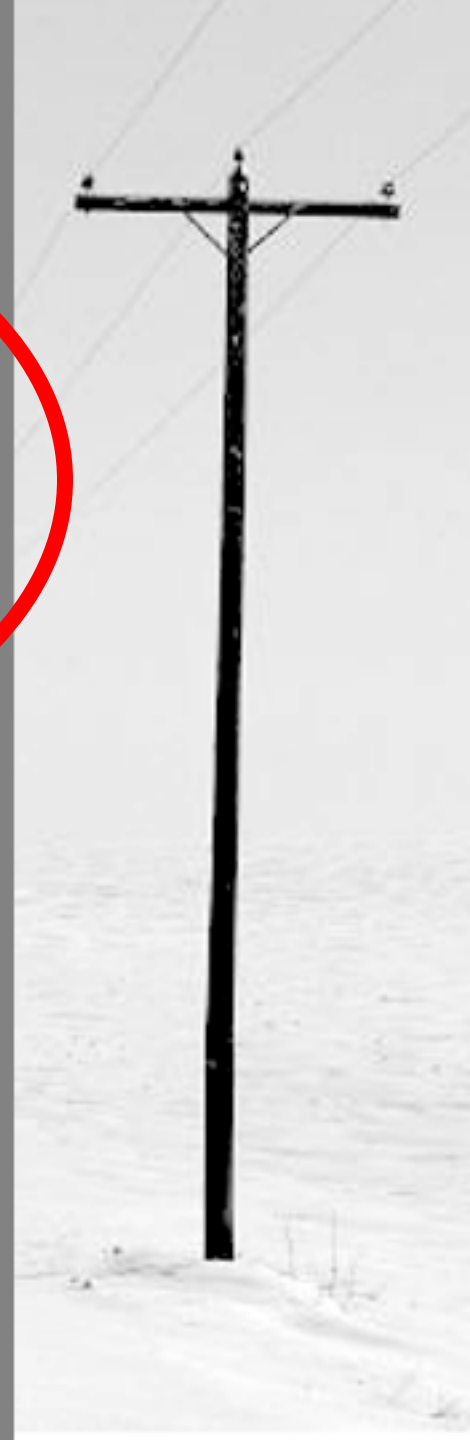
Globalisaatio

Ilmastomuutos

Ikäntyminen

**STORMY
WEATHER
AHEAD**

**”Vuonna 2020
Suomessa on noin 500
000 eläkeläistä
enemmän
kuin tällä hetkellä ja yli
75-vuotiaiden määrä
nelinkertaistuu”**

-Tilastokeskuksen väestöennusteet -

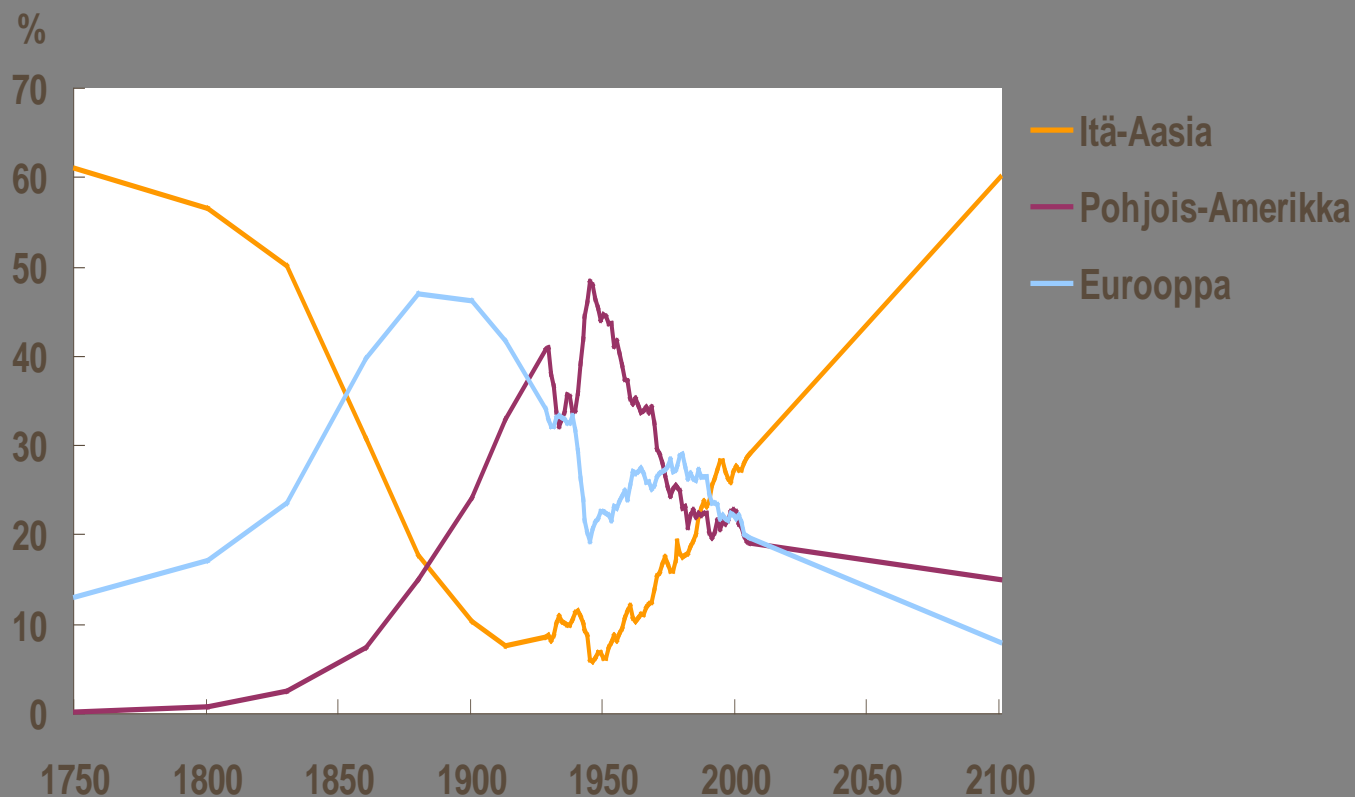
Globalisaatio ja teknologia ?

Kaikki alueet ovat globaalin kilpailun kohteena riippumatta niiden historiasta, sijainnista tai koosta...globaalin talouden pyörteisyys aiheuttaa äkillisiä, hiipiviä, ennakoimattomia ja uudentyyppisiä rakennemuutoksia. Maapallo "litteä" ja "piikikäs"

Maailman teollisuustuotannon jakauma 1750-2100

Itä-Aasia = Kiina, Japani, Intia

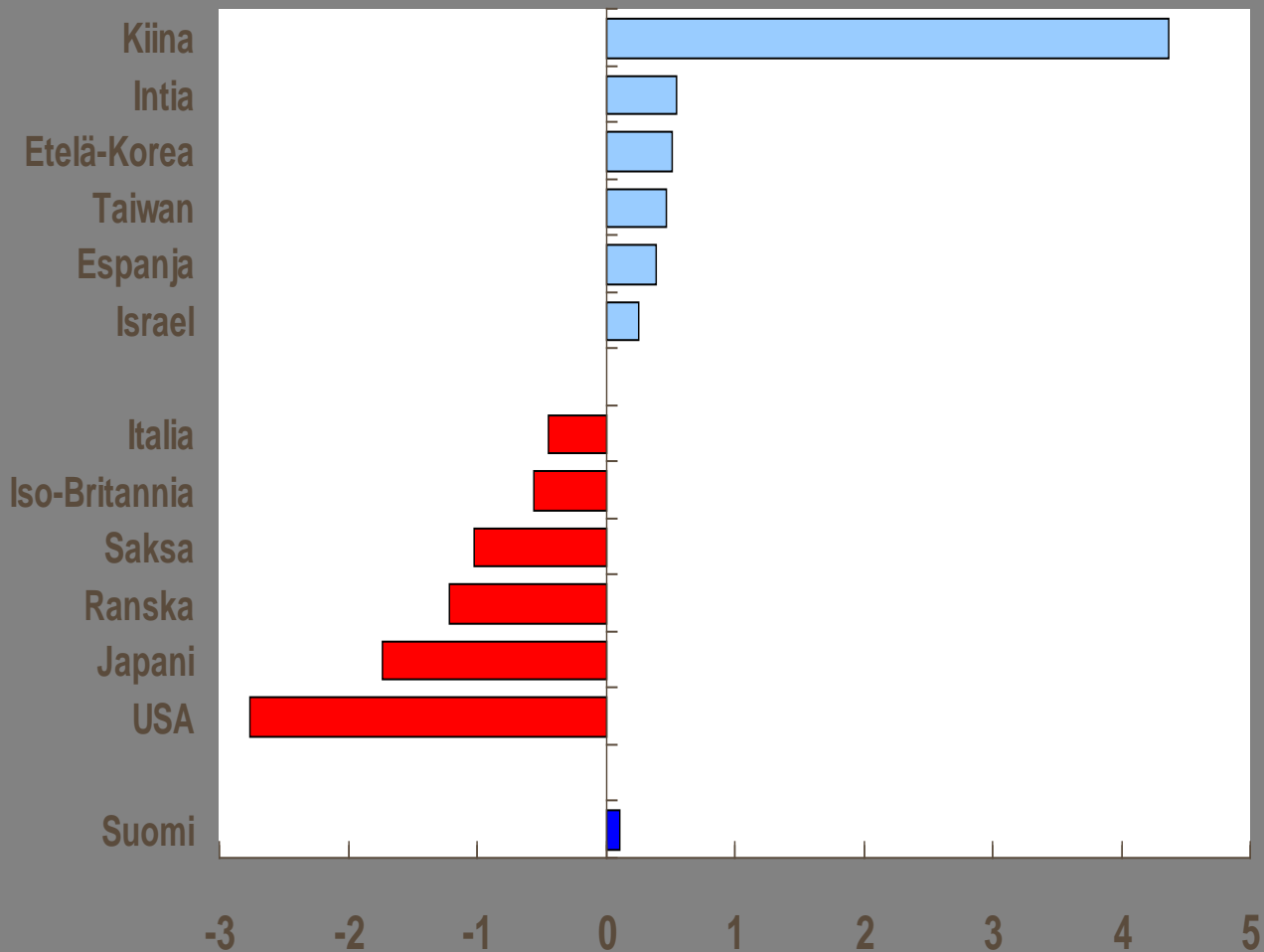
Pohjois-Amerikka = Yhdysvallat, Kanada

Eurooppa = Saksa, Iso-Britannia, Ranska, Italia, Espanja, Ruotsi, Belgia, Sveitsi

Lähteet: Bairoch (1982), ETLA.

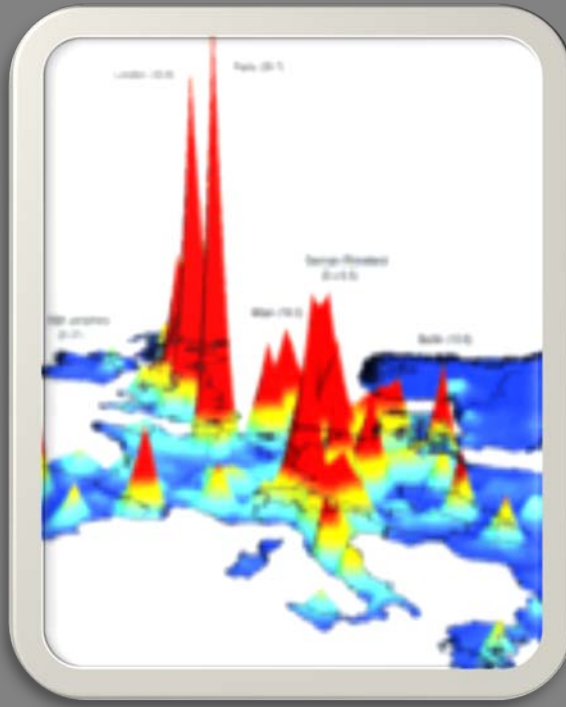

Muutokset maailman t&k-panostusten osuuksissa, 1996-2005, %-yksikköä

Lähde: ETLA/Maury.

Siirtyminen pyöreästä
maailmasta litteään ja
piikikkääseen maailmaan...

Litteä maailma:

- Tietotekniikka, internet, sosiaalinen media ja mobiiliteknologia(t) vaikuttavat yhä enemmän ihmisten maailmankuvaan kaikkialla ja kaikessa.
- Ei perinteisiä hierarkioita eikä asemaan perustuvia komentosuhteita: ihmiset verkottuvat vaakasuoraan toistensa kanssa ja rakentavat yhteisöjä omilla ehdoillaan.
- Saavutettavuus 24/7

Lähde: Tomas Friedman 2006

Piikikäs maailma:

- Innovaatiot syntyvät harvoissa keskittymissä. Maailman 20 johtavaa keskusta tuottaa puolet maailman taloudesta.
- Maailman innovaatiokeskukset ovat aina olleet fyysisesti hyvin pieniä. Antiikin Ateenassa oli vähemmän ihmisiä kuin Porissa, mutta siellä syntyi länsimaisen sivistyksen perusta.
- Alueiden, organisaatioiden ja yksilöiden menestys perustuu asemaan suhteessa verkostojen solmupisteeseen

Lähde: Castells & Himanen

Pieni käytännön esimerkki globalisaation vaikutuksesta

▪ **Teknologiäteollisuus:**

- Teknologiäteollisuuden kokonaiskustannukset ovat Norjassa 31,4 €/t, Suomessa 21,4 €/t ja Intiassa 0,6 €/t
- Intiassa valmistuu vuosittain 325 000 insinööriä...

▪ **Terästuotanto:**

- Kiina myy erästä teräslaatua Yhdysvaltoihin 580 dollarilla per tonni, kun yhdysvaltalaisella tuottajalla jo raaka-aineet 800 dollaria per tonni
- Toisin sanoen hinnat ovat alemmat ennen kuin ensimmäinenkään työntekijä on tehtaalla tai terässulattomo on päällä (HS 21.4.2008)

CHINDIA?

Pohdinta

- I. Millä tavalla toimintaympäristön muutokset näkyvät omassa työssäsi?

- II. Millä tavalla se vaikuttaa tehtäväsi ja toimenkuvasi sisältöön?

PÄÄTİMME, ETTÄ
FIRMAN TUOTON ON
NOUSTAVA 15 %.

MIKSI?

EIKÖ RIITÄ, ETTÄ
TEEMME TAVAROITA,
JOTKA TOIMIVAT
JA JOTKA IHMISET
OIKEASTI TARVITSEVAT?

HA HA
HA HA
HA
HA!

KYLLÄ
SIALTA
KOTONA
HYMY
HYTTY.

II Uusi työkuulttuuri?

Ajan henki

- **1970-luvun symboli:**
 - Raskas savupiipputeollisuus,
→ metsäteollisuuspatruuna
- **1980-luvun symboli:**
 - Kansainvälistyvä ”savupiipputeollisuus”,
→ telakkapomo
- **1990-luvun symboli:**
 - High-Tech –alat,
→ kännykkätehtaan johtaja
- **2000-luvun symboli:**
 - Luovat ja innovatiiviset alat,
→ sisällöntuottaja
- **2010-luku???????**

Vanha ja uusi työkuulttuuri pähkinänkuoressa

Vanha työkuulttuuri: **Uusi työkuulttuuri:**

- Palkkatyön kultakausi
1970-1990-luku
- Elinikäiset työpaikat
- Säännöllinen työura, 8-16
–työpaikat
- Täystyöllisyys
- Työn väljyys
- Työ identiteetin perustana
- Hyperkilpailun aika
(Juha Siltala)
- Joustavat, muuttuvat ja
poukkoilevat työmarkkinat,
8-24 –työpaikat
- Työn yksilöllistyminen
- Persoona ja sosiaaliset
taidot yhä korustuneem-
massa asemassa

Pohdinta

- I. Miten uusi työkuultuuri ilmenee tehtävässäsi ja toimenkuvassasi?

Jakautuuko työvoima?

Sosiologi Manuel Castellsin mukaan työvoima jakautuu:

1. **Ydintyövoima** (koulutus- ja innovaatiotaitoja omaavat selviytyjät)
2. **Korvattava työvoima** (toisilla työntekijöillä, tilapäiset työntekijät (vuokratyövoima) tai automaatiolla korvattavat ihmiset) = **McJobs?**
3. (Työmarkkinoiden uloslyödyt)

Mitä uusi työkuultuuri edellyttää organisaatioilta?

Byrokraattinen toimintamalli:

- ihmiset tekevät töitä selkeän ohjeistuksen alaisena
- työntekijöiden valta perustuu heidän ammattitaitoonsa ja asemaansa eikä ole henkilökohtainen ominaisuus
- päätökset tehdään sääntöjen perusteella ja persoonattomasti, jotta päästäisiin eroon suosimisongelmista
- toimitaan rationaalisesti ja laskelmoidusti organisaation johdon asettamien tavoitteiden toteuttamiseksi.

'Tulevaisuuden malli':

- kyky luoda olosuhteet, jotka saavat aikaan henkilökohtaista sitoutumista
- kyky aktivoida uuden tiedon ja uusien tulkintojen luomista.
- kyky luoda ja vahvistaa yhteistä identiteettiä, tavoitteita ja visioita.
- kyky innostaa ja energisoida työntekijöitä.
- kyky nähdä uusia mahdollisuuksia ja pukea ne sanoiksi

Pohdinta

I. Erittele, mitä tunnuspiirteitä oman organisaatiosi toimintamallista löytyy kahden seuraavan toimintamallin osalta?

A) Byrokraattisen toimintamallin osalta

B) 'Tulevaisuuden mallin' osalta

Keskeisiä työn muutospiirteitä

- 3-5 ammatti-identiteetin muutosta, keskimäärin noin 10 työpaikkaa työuran aikana): Työura muuttuu sarjaksi keikkoja, projekteja!
- ”Kaikki elämä on työelämää” ja ”epätyypillisestä työstä tulee tyypillistä työtä”
- Jatkuva osaamisen päivittäminen ja verkostojen hyödyntäminen sekä asiantuntijapalveluiden hyödyntäminen
- Uudessa työkuulttuurissa asema ja vaikutusvalta ei perustu hierarkkiseen asemaan, vaan osaamisen ekspertiyteen ja sosiaaliseen pääomaan

Pohdinta

- I. Pohdi oman työurasi kehittymistä ja mieti millaisia ammatti-identiteetin muutoksia se on edellyttänyt?

- II. Mitä jatkuva osaamisen päivittäminen ja projektimaisuus on tarkoittanut omalla työurallasi?

Sosiaalinen media läpäisee työn ja arjen

➤ Yhteisöjä:

- Facebook...kaikille avoin yhteisöpalvelu
- My Space...musiikki ja bändit
- IRC-galleria...teinien yhteisöpalvelu
- Linked In...ammattilaisten yhteisöpalvelu
- Ning...pienyhteisöpalvelu

➤ Mediapalveluita

- Flickr...kuvien jakelupalvelu
- YouTube...videoiden jakelupalvelu
- SlideShare...esitysslaidien jakelupalvelu
- Vimeo...videoiden jakelualusta

➤ Wiki- ja hakupalveluita :

- Wikipedia...avoin tietosanakirja
- Google ...hakutoiminnot ja paljon muuta
- Yahoo...hakutoiminnot

➤ Blogi- ja mikroblogipalvelut:

- WordPress...blogipalvelu
- Vuodatus...suomalainen blogipalvelu
- Twitter...mikrobloggauspalvelu
- Qaiku/Jaiku...mikrobloggauspalvelu

➤ Linkkien jakopalvelut:

- del.icio.us...kirjamerkin, linkkien jakelupalvelu
- Digg...uutisten jakelupalvelu

Uuden työkuulttuurin paradokseja?

”Korostaessaan yksityisyyttään ihminen joutuu yhä enemmän eristäytymään”

”Mikään ei unohdu, kaikkeen voidaan palata...On eletävä elämä, jota ei häpeä...koko menneisyys seuraa laahuksena perässä”

”Väliaikaisuudesta tulee pysyvää: osaaminen, ammatit, työpaikat, ihmissuhteet jne.”

”Tulevaisuuden yhteiskunta on kaikilta osin auki, 24 tuntia vuorokaudessa. Mihin tahansa voi ryhtyä milloin tahansa ja missä tahansa...tai olla ryhtymättä”

”Ihminen on samanaikaisesti erillään muista ja heihin jatkuvasti yhteydessä...reaalinen ja virtuaalinen sulautuvat yhteen”

”Ihminen tekee koko ajan useampaa asiaa yhtä aikaa...koko maailma mahtuu taskuun”

Pohdinta

- I. Millä tavalla tietotekniikan kehittyminen on muuttanut työtäsi ja toimenkuvaasi?

- II. Millä tavalla sosiaalinen media laajasti ymmärrettynä näkyy työssäsi ja toimenkuvassasi?

- III. Mitä muutoksia arvioit sosiaalisen median jatkuvan laajenemisen aiheuttavan työssäsi ja toimenkuvassasi?

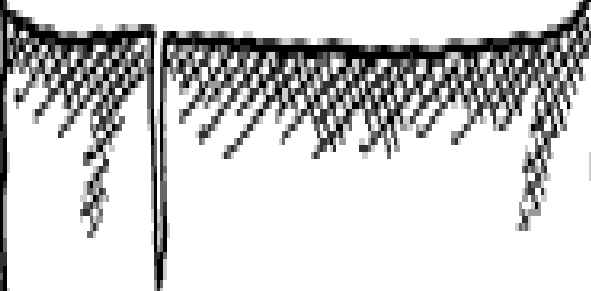
SAIN POTKUT.

HÄH?!
ETHÄN
SINÄ
OLE..
TÖISSÄ.

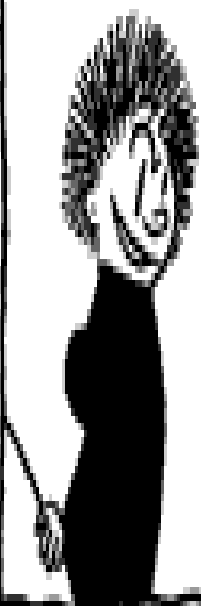
2637

PÄTKÄTYÖT OVAT NYKYAAN
NIIN LYHYITÄ, ETÄ ON
IHAN SAMAN KUMMAN SAA
ENSIN, TYÖN VAI POTKUT.

SAIT SIIS
TÖITÄ?

EN, VAAN
POTKUT.

2638

III Työ ja tulevaisuus

Mitä töitä tehdään tulevaisuudessa?

I. Työt, joita ei kannata vielä automatisoida

- talonrakentaminen ja kunnostustyöt
- lastenhoito, vanhustenhoito
- hiustenleikkaus
- autojen katsastus
- koulutus

II. Työt, jotka perustuvat ihmisten osaamiseen ja asiantuntemukseen

- suunnittelu
- tutkimus
- Muotoilu

III. Työt, jotka tulevaisuuden toimintaympäristö mahdollistaa

- Kt. tulevaisuuden ammatit

Lähde: Tarja Meristö 2006

Miten töitä tehdään tulevaisuudessa?

➤ Osaamisen paimentolaisuus

- Globaalit työmarkkinat
- Asiantuntijuus korostuu, asiantuntijat yhtiöittävät ja tuotteistavat osaamisensa
- Projektityöt, projektimaisuus leikkaavana periaatteena kaikessa
- Epätyypilliset työsuhteet

➤ Tietotekniikka läpäisee työn ja arjen

- Työnteko ei ole sidottu aikaan tai paikkaan
- Tavoitettavuus 24/7, 365/365
- Toimisto kulkee aina mukana
- Työ ja vapaa-aika kietoutuvat toisiinsa

➤ Virtuaalinen ympäristö

- Ryhmät ja tiimit enemmän virtuaalisessa kuin reaalisessa yhteydessä
- Monitaitoisuus, moniosaaminen korostuu

Lähde: Tarja Meristö 2006

TULEVAISUUDEN OSAAJA(T)?

Oksat=
osaajat

SPARRAAJAT

INNOVAAT-
TORIT

MANAGE-
ROIJAT

TEKIJÄT

MYYJÄT

Runko=
ydinpätevydet

- KOMMUNIKAATIOVALMIUDET
- MUUTOKSEN/ERILAISUUDEN SIETOKYKY
- OPPIMISKYKY
- SOSIAALINEN ÄLYKKYYS

- Tietointensiivinen osaaminen
- Ammattispesifitieto
- Alaspesifitieto

**Tiedot &
taidot**

- Usean kielen taito

- Innovatiivisuus
- Luovuus
- Yrittäjyys
(pätkä/projektityöt)
- Eettisyys
- Ekologisuus
- Yhteistyötaidot
- Liikkuvuus

Juuret=
Osaamisalueet

**Kontaktit &
kokemukset**

TULEVAISUUDEN AMMATTEJA?

Pohdinta

- I. Millaisia tulevaisuuden ammatteja näet omassa työympäristössäsi?

Lisätietoja

VTT, Timo Aro

E-mail: timokaro@gmail.com

Puh: 045 657 7890

http: www.timoaro.net